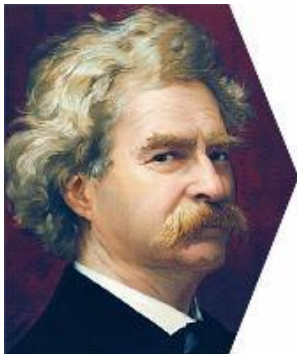

Департамент культури і туризму, національностей
та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації

КЗ „Чернігівська обласна бібліотека для дітей”
Чернігівської обласної ради

Марк Твен та пригоди його героїв

*Дайджест-пам'ятка до 145-річчя
виходу в світ повісті «Пригоди Тома Соєра»*

Чернігів – 2021

УДК 028.3(048)Твен
М 25

Марк Твен та пригоди його героїв: дайджест-пам'ятка до 145-річчя виходу в світ повісті «Пригоди Тома Соєра» / КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»; комп. верстка, набір та оформ. О. Дорохова. – Чернігів, 2021. – 28 с.

Дані методичні рекомендації включають в себе інформацію про життєвий і творчий шлях письменника, містять розробки заходів для популяризації його творів, які можна використовувати бібліотечним працівникам та організаторам дитячого читання.

Комп'ютерну верстку, набір та оформлення підготувала: **О. Дорохова**
Редактори: **Г. Вечерська, Н. Шеша**
Відповідальна за випуск: **Т. Клюй**

Зам. № 2
© КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей», 2021 р.

*Марк Твен був першим справді
американським письменником,
і всі ми відтоді — його наступники.*

Вільям Фолкнер

Видатний американський письменник і журналіст **Марк Твен** народився 30 листопада 1835 року в селі Флорида, в штаті Міссурі (Середній Захід США). Справжнє ім'я письменника – *Семюел Ленгхорн Клеменс*. Батько Марка Твена був суддею, про матір письменника, Джейн Лэмптон Клеменс, майже нічого невідомо.

Дитинство Марка Твена пройшло в невеликому містечку Ганнібал, де його батько відкрив маленьку юридичну контору. У родині, окрім Семюела, було ще четверо дітей. Як згадував письменник, жили вони досить скромно, а іноді навіть бідували. Справи пішли ще гірше, коли у 1847 році помер від запалення легенів батько, не залишивши своїм дітям нічого, окрім величезних

боргів.

У досить юному віці Семюелю довелося самому заробляти на життя. Коли його старший брат Ойрон спробував зайнятися видавничою справою і почав випускати газету, Семюел підробляв друкарем, іноді писав досить різкі й гострі статті. Хоча, у ті часи, про кар'єру літератора він зовсім не думав. Сема вабило море, він мріяв стати моряком. Тому і влаштувався помічником лоцмана на пароплав, що виконує регулярні рейси по Міссісіпі. Саме в цей час Семюел вибирає собі псевдонім, англійською мовою морський термін «*mark twain*» (відмітка два сажени), означав, що глибини річки цілком достатньо для безпечного проходження річкового судна.

Але морська кар'єра Сема, на його превеликий жаль, закінчується вже в 1861 році. Розпочалася Громадянська війна і приватне паропластво закрилося. Майбутній письменник їде шукати щастя до Невади, деякий час працює на срібних копальнях, потім, як і всі американці, охоплені «золотою лихоманкою», переїжджає до Каліфорнії і приєднується до численних золотошукачів. Правда, вже тоді в провінційних газетах періодично з'являються його перші статті, нариси та гумористичні оповідання.

У 1862 році Семюел задумує подорож до Палестини. На думку дослідників його творчості, в цей час він уже вступив у масонську ложу «Полярна Зірка» і ця поїздка була свого роду творчим відрядженням. У 1864 році письменник повертається в Америку, поселяється в Сан-Франциско і починає писати

відразу для кількох досить великих газет і журналів. Перший успіх до нього приходиться у 1865 році, після виходу в світ сатиричного нарису *«Знаменита жаба стрибає з Калавераса»*.

Потім, у 1867 році, Марк Твен робить ще одну захоплюючу подорож по Європі, відвідує Грецію, Францію, Туреччину, заїжджає у Крим і Одесу. Результатом цієї поїздки стає збірник подорожніх нарисів *«Простаки за кордоном»*, який Марк Твен видає в 1869 році. Письменник з великим гумором та іронією розповів про свої закордонні подорожі, дотепно показав, наскільки безглуздо можуть вести себе його співгромадяни за межами США. Книга одразу ж стала бестселером. У цей же час, Марк Твен починає читати свої знамениті публічні лекції, адже він завжди був чудовим оратором. За спогадами сучасників, публіка на виступах Марка Твена просто ридала від реготу.

До 1870 року ім'я Марка Твена знає вже вся Америка. Він – успішний і популярний журналіст і письменник. Згодом Марк одружується на Олівії Ленгдон і молода сім'я переїжджає в місто

Буффало, розташоване у передмісті Нью-Йорка. Твори Марка Твена цього періоду, гострі і злободенні, мають не тільки багато прихильників, але й противників. Марк Твен, часом, не вибираючи виразів, досить різко критикує і американський спосіб життя, і американську політичну і економічну системи.

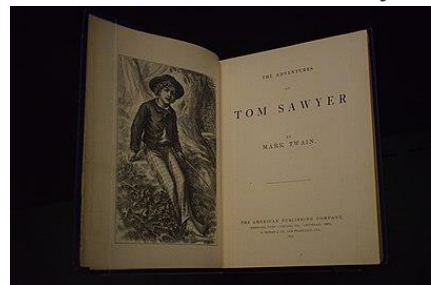
У цей час виходить кілька збірок письменника: *«Загартовані»* (1871 р.), *«Позолочений вік»* (1873). Найпомітнішою книгою цього періоду можна вважати збірку

оповідань *«Життя на Міссісіпі»*, яка був видана у 1883 році. Марк Твен не тільки багато пише, але й веде велику громадську діяльність. І в Америці, і в Англії, і в інших європейських країнах його

лекції користуються величезним успіхом. Серед прихильників Марка Твена – не тільки звичайні люди, але і видатні громадські діячі, письменники і художники. Його творчістю захоплюється геніальний фізик, учень А. Ейнштейна, Нікола Тесла, з яким Марк Твен тісно дружить.

У 1876 році Марк Твен випускає роман *«Пригоди Тома Соєра»*. який відразу ж дозволяє включити ім'я автора у список найвідоміших американських письменників. Ця мудра, дотепна і філософська книга до цього часу є настільною не тільки дівчат і хлопчиків, але і багатьох дорослих людей. Через чотири роки Марк Твен друкує другий роман *«Принц і жебрак»*, який теж має великий успіх.

Але твором, який просто перевернув американську літературу і дуже точно визначив політичні погляди письменника стала повість *«Пригоди Гекльберрі Фінна»*, яка побачила світ у 1884 році. Марк Твен не сумнівався, що сучасний світ побудований на засадах нерівності. Автор вважав, що в «демократичному» американському суспільстві права простих людей утискаються і що хвалена американська «свобода слова» – це мильна бульбашка, яка лопається при найменшому дотику. Ідеї рівності, свободи, толерантності, без яких неможлива справжня демократія, червоною ниткою проходять по всіх творах письменника, що належать до зрілого та пізнього періодів творчості, і стають в основу роману про пригоди маленького жебрака і беззахисного хлопчика Гекльберрі.

Політичні принципи письменника знайшли своє відображення і в його програмній промові *«Лицарі праці – нова династія»*, яку він проголосив у 1886 році в клубі «У понеділок ввечері». Ця промова була перекладена багатьма мовами і багато в чому підтримала революційні настрої, які уже кружляли в повітрі в кінці 19 століття.

Не менше політики, Марка Твена в цей час цікавить історія. У 1886 році він випускає гротескний роман *«Янкї при дворі короля Артура»*. Власне кажучи, це

останній значний твір письменника.

На початку 20 століття у житті Марка Твена настає чорна смуга. Помирає його кохана дружина Олівія, трагічно йдуть із життя троє його дітей, та ще і видавництво, в яке письменник вклав всю свою душу, збанкрутувало. Марк Твен занурюється у глибоку депресію, майже не виходить з дому і не спілкується з людьми. Він продовжує писати, але це вже песимістичні, наповнені смутком і болем твори: *«Угода з Дияволом»* (1904), *«Щоденник Єви»* (1905), *«Тасмничий незнайомиць»* (опублікована посмертно в 1916 році). Марк Твен починає занурюватися у містику, шукає істинний сенс життя в релігії. Недарма героєм його останніх книг стає сам Сатана, який безподільно править цим світом

Здоров'я Марка Твена остаточно похитнулася, коли в 1909 році він втратив свого близького друга, нафтового магната Генрі Роджерса.

Ф. Хаббард.
Пам'ятник Тому Сойєру
та Геку Фінну в Ганнібалі

21 квітня 1910 року Марк Твен помер вдома від нападу стенокардії. Америка втратила свого великого сина, громадянина і письменника.

Протягом усього життя Марк Твен зумів зберегти чесність, принциповість, любов до людей, незалежно від кольору їхньої шкіри. Гуморист і сатирик давав людям велику віру в перемогу гуманістичних ідеалів над силами зла, обстоював своє право на критику негативної дійсності в

рідній країні, яку любив і хотів бачити кращою. «Мої книги – вода, книги великих геніїв – вино. Воду п'є кожен», – так говорив письменник.

Надзвичайна популярність героїв Марка Твена спонукала вдячних читачів спорудити пам'ятник улюбленим героям дівори. У центрі міста Ганнібал на великому Кардіффському пагорбі височіє пам'ятник двом хлопчикам – Тому Соєру та Гекльберрі Фінну (скульптор Ф. Хаббард). Монумент, що багатьма вважається першим пам'ятником літературним персонажам, з'явився у 1926 року. А ще, на високому березі Міссісіпі стоїть бронзовий Марк Твен і уважно вдивляється в річкову долину. «Людинолюбство було його релігією, і весь світ оплакував його, коли він помер» – ці слова написано на пам'ятнику, який встановили мешканці штату Міссурі своєму знаменитому земляку.

Цікаві факти про Марка Твена:

✓ Марк Твен – це літературний псевдонім. Справжнє ім'я видатного американського письменника Семюел Ленгхорн Клеменс. Окрім цього, у Марка Твена також були псевдоніми Бродяга, Джош, Томас Джефферсон Снодграсс, Сержант Фатом і Епамінондас Адрастус Блаб.

✓ Ще за життя Марк Твен став для усього світу найвідомішим американцем, навіть більше американського президента. Туристи приїздили до Америки дивитися Ніагарський водоспад і письменника Марка Твена... Одна з газет назвала його "другою пам'яткою Америки". Після цього

Марк Твен став так підписувати свої листи. Листи йшли до нього з усіх куточків землі. Майже завжди на них була одна і та ж адреса: "Америка, Марку Твену". І послання легко знаходили свого адресата.

✓ Марк Твен був першим письменником, який друкував свої твори на друкарській машинці.

✓ Марк Твен був затятим курцем. У його кімнаті завжди знаходилося двадцять-тридцять набитих тютюном трубок, щоб він міг, не відриваючись від роботи, палити їх одну за одною.

✓ Письменник носив тільки білі костюми, і в його гардеробі їх було більше двох десятків. Та обов'язковими були білий капелюх і червоні шкарпетки.

✓ На честь Марка Твена американці назвали кратер на Меркурії.

✓ Марк Твен наклав заборону на публікацію мемуарів протягом ста років після своєї смерті. Він хотів написати автобіографію не зважаючи на власні почуття і емоції третіх осіб.

✓ У 2011 році всі твори письменника у США були перевидані. Редактори замінили ті слова, які їм здавалися образливими. Наприклад, замість слова «негр» в перевиданні надруковано слово «раб».

✓ Марк Твен дружив з Ніколою Тесла, відомим фізиком і винахідником, багато часу проводив у лабораторії Тесли. Марк Твен захоплено спостерігав за роботою фізика і називав його володарем блискавок.

✓ Події «Пригод Тома Сойера» розгортаються в реально існуючому містечку, де провів своє дитинство письменник. Більше того, деякі з персонажів також існували і мали своє місце в житті публіциста.

✓ Улюбленим книжковим героєм Марка Твена був Шерлок Холмс. Він навіть написав про цього приватного детектива декілька творів.

✓ Марк Твен досяг успіху не тільки в письменстві — він також став автором кількох винаходів. Зокрема, еластичного ремня, який, на жаль, не користувався особливим успіхом, та автором самоклеючого альбому.

✓ Марк Твен писав «Пригоди Тома Сойера» на фермі, де йому побудували окрему альтанку-кабінет. Працював при відкритих вікнах, притиснувши аркуші паперу цеглинами. Нікому не дозволялося наблизитися до кабінету, а якщо Марк Твен був дуже потрібний, домашні трубили в горн. Вечорами Марк Твен читав родині написане.

✓ Кожного року з 30 червня по 4 липня в Ганнібалі проходять «Національні дні Тома Сойера». На фестиваль з'їжджаються сім'ями з усієї Америки, серед інших змагань є і фарбування паркану.

✓ У США створено два музеї Марка Твена. Один розташований у м. Ганнібалі, його називають «Будинок Тома Сойера». Маленьке містечко Ганнібал, де провів свої дитячі роки письменник, стало центром вшанування пам'яті митця. Місто Ганнібал просто «живе» Марком Твеном. Багато закладів міста використовують у назві імена Марка Твена і

його героїв – Тома Соєра, Беккі Тетчер, Гека Фінна. Не забутий і лиходій індіанець Джо – його ім'ям названий кемпінг. Другий музей письменника працює у м.Гартфорд (Коннектікут).

✓ Найбільш популярні твори автора були екранізовані відомими режисерами світу. За мотивами повісті «Пригоди Тома Соєра» були відзняті фільми, серіали, організовані театральні постановки

<https://www.youtube.com/watch?v=6eSiPBmIggM>

Історія створення повісті Марка Твена «Пригоди Тома Соєра»

*«Пригоди Тома Соєра»- одна
з осяйних книг світової
літератури.*

О.Старцев, літературознавець

Немає, мабуть, знаменитішої повісті за повість **Марка Твена «Пригоди Тома Соєра»**, яку залюбки читають уже понад століття діти й дорослі. І це не дивно, адже в ній є все, що так захоплює читача - романтика пригод, живий гумор, цікавий сюжет із несподіваними поворотами і навіть любовні переживання головного героя – шибеника і витівника Тома Соєра!

У 2021 році книзі Марка Твена «Пригоди Тома Соєра» виповнюється 145 років!

У 1875 році Марк Твен почав писати «Пригоди Тома Соєра» - книгу, якій судилося увійти до скарбниці світової літератури. Спочатку він думав, що ця книга не для дітей, що її читатимуть тільки дорослі. Через якийсь час автор заявив, що цей твір – для хлопчиків і дівчаток. Така невизначеність була, безумовно, не винятковою. Одним із об'єктів нищівної критики письменника стала тогочасна дитяча література. На момент появи «Пригод Тома Соєра» поширеним жанром дитячої літератури були так звані книги для недільної школи. Писалися вони у сентиментально-набожній манері, розповідаючи про гарних дітей, які підуть до раю, і про поганих, що, звичайно, закінчать життя на шибениці. Традиційним героєм цих книжок був доброчесний, набожний та кволий від хвороби хлопчик, що встигає перед смертю навернути на праведний шлях маленького негідника, який не бажає відвідувати недільної школи.

Книга Марка Твена була полемічно спрямована проти такої літератури, пародіювала її, стверджуючи любов до свободи, до всього чистого, здорового, світлого в людині. Ці ідеї письменник втілював в одному з найчарівніших образів своєї творчості – в образі відчайдушного шибеника Тома.

У «Пригодах Тома Соєра» Марк Твен спробував воскресити проведені в Ганнібалі дитячі роки, які, попри всі незгоди, що судилося пережити родині, збереглися в пам'яті як ідилія – містечко, що купається в сонячному мареві, лісисті

пагорби, на схилах яких він з друзями грався в розбійників, а перед містом – велична широчінь Міссісіпі.

Біографи вже давно встановили, що більшу частину пригод Тома Соєра автор пережив сам у віці свого героя. Неподалік від Ганнібала справді існував безлюдний острів, куди хлопчаків утікали, щоб сховатися від «цивілізації» дорослих, або ж ховалися в печерах поблизу міста. У Ганнібалі, у натовпі босоногих хлопчаків, Марк Твен уперше зустрів прототипів своїх майбутніх героїв – Тома Соєра, Гекльберрі Фінна, Джо Гарпера. Був у Ганнібалі й індіанець Джо, що ледь не помер від голоду, заблукавши в одній із печер.

Дружба Семюеля Клеменса з маленьким волоцюгою Томом Бленкеншипом, згодом увічненим ім'ям Гекльберрі Фінн, стала однією з найяскравіших згадок у житті, не зважаючи на заборону дорослих дружити з ним. Та малий Сем порушував заборони ледь не щодня. Він випробував на котів ліки, що призначалися йому самому, жахав матір, приносячи додому вужів і кажанів. Часто йому вдавалося уникнути заслуженої кари і тоді разом з друзями Томасом Соєром та Томом Бленкеншипом мріяли про повторення подвигів Робін Гуда та пригод Робінзона Крузо.

Марк Твен говорив, що в повісті «Пригоди Тома Соєра» він розповів про власні витівки. Під іменем тітки Полі письменник зобразив свою матір, під іменем Беккі – одну із

своїх шкільних подруг, з якою одного разу заблукав у страшних лабіринтах печери недалеко від містечка Ганнібала. Дівчинку звали Лаура Хокінс, і вони тоді мало не загинули. Лаура пережила Марка Твена на 18 років. Як цінну реліквію зберігала фотографію двох літніх людей з підписом: «Том Соєр та Беккі Тетчер».

Щоразу, гортаючи сторінки повісті і поринаючи у світ безмежної фантазії та невгамовних витівок героїв Марка Твена, ми відчуваємо світлу радість гри. Але книга не тільки про дитячі забавки, ігри, легковажність, безтурботність, а ще й про совість, чесність та мужність.

Образи Тома і Гека супроводжували Марка Твена протягом усього життя. Автор написав про них нові, щоправда, не такі вдалі й тому менш відомі книжки: «Том Соєр за кордоном» і «Том Соєр — сищик». Крім того, письменник навіть мав задум створити повість про Гека і Тома на схилі їхнього віку.

Українські переклади повісті «Пригоди Тома Соєра» робили в різні роки Марія Грінченко, Юрій Корецький, Володимир Митрофанов, Інна Базилянська. Завдяки праці перекладачів світ повісті оживає по-новому, натомість неповторні герої продовжують своє існування в різних культурах.

“Пригоди Тома Соєра”: головні герої

«Пригоді Тома Соєра» — книга про двох хлопців, яких пов’язує справжня дружба. А ще цих героїв об’єднує щирість почуттів, чесність, відкритість усьому доброму та світлому. Складні умови життя не лякають друзів, а роблять їх сильнішими й мудрішими. Із будь-якої ситуації вони знаходять цікавий вихід і відкривають для себе щось важливе на все життя.

Том Соєр – веселий і кмітливий хлопчисько, якому невідома нудьга, тому що йому нічого не варто відразу придумати якусь витівку або захоплююче заняття, щоб скоротати вільний час.

Тому Соєру не до смаку життя зразкового хлопчика зі зразкової сім’ї, розмірене життя «за правилами» протирічить його бунтарському духові. Він непосида, вигадник і фантазер. Начитавшись історій про сміливих і відважних розбійників, які борються за справедливість, допомагають слабким, Том шукає пригод у реальному житті. Він романтик. Хлопчик сам наповнює своє життя подіями, незважаючи на всі застереження дорослих, його не лякають небезпеки, він радіє своїм витівкам. Для нього життя — продовження улюблених книг та ігор. Том готовий щодня «здійснювати подвиги», йому ніколи нудьгувати, він безжурний і меткий.

Герой наділений здатністю бачити в буденному надзвичайне. Том уміє дивуватися звичайним, здавалося б, речам і подавати подію в непередбачуваній інтерпретації. Так, грандіозною подією в його житті стає втрата зуба, фарбування огорожі. Та й узагалі багато побутових предметів (ключ, крейда) можуть привести до надзвичайних подій. У світі Тома так багато таємниць і пригод, а ще він надійний товариш, уміє зберігати таємниці і по-справжньому дружити.

Том - розсудливий, благородний і сміливий, уміє долати страхи, узяти себе в руки і не впасти у відчай, незважаючи на юні роки, у нього є почуття відповідальності.

Кращі друзі Тома Соєра – *Джо Гарнер і Гекльберрі Фінн*. Колись Том був закоханий в Еммі Лоренс, але пізніше її місце в його серці зайняла *Ребекка Тетчер(Беккі)*.

Гекльберрі Фінн - син відомого в містечку пияка, людини, яку всі оминали. Репутація батька відбилася і на ставленні мешканців міста до сина. Правда, і сам Гек Фінн був неробою, безпритульником і розбишакою, він завжди був одягнений в недоноски дорослих людей.

Гекльберрі був сам собі господарем і робив усе, що заманеться. Батьки інших дітей побоювалися Гека, бо він немовби магнітом притягував до себе їхніх дітей. Хлопцеві подобалися незвичайні люди, що живуть за своїми правилами. Безтурботні, зухвалі люди, що йдуть на ризик

задля досягнення своєї мети. Люди, які нехтують небезпекою у пошуках пригод. Такою людиною, на думку Тома, був Гекльберрі Фінн, якого він щиро полюбив.

Том і Гек завжди разом - і в біді, і в радості, вони щирі й вірні. Попри всі труднощі, хлопцям вдається жити вільним і щасливим життям і робити щасливішими інших людей. Вони допомагають людям і навіть рятують їх. І всі добрі справи завжди роблять разом, підтримуючи один одного та інших. Якби не невгамовність Тома, Беккі залишилася б у печері. Якби хлопці не пішли на цвинтар, Мефа Поттера стратили б за злочин, якого він не коїв. Якби Гек не покликав на допомогу, вдову могли убити.

Книга Марка Твена — не лише цікава розповідь про двох хлопчиків. Том Соєр і Гекльберрі Фінн, зійшовши зі сторінок книги, продовжують жити поруч із своїми однолітками. Історіями про витівки цих літературних героїв і сьогодні зачитуються діти у різних країнах світу.

* **

Мріяти завжди приємно, мріяти люблять усі. Не всі можуть втілити свої мрії у життя. Але це залежить від багатьох причин.

Мріють і герої повісті “Пригоди Тома Соєра”. Слід зазначити, що мрії у них різні.

Дорослі герої найчастіше мріють про гроші та матеріальні статки.

Цікавішими є мрії дітей. Одні мріють про свободу, інші – про якусь конкретну річ, наприклад велосипед.

Том Соєр спочатку мріяв стати клоуном. Але потім, соромлячись цього, передумав і хотів стати солдатом, а ще краще – піратом. Навіть ім'я собі вигадав – Чорний Месник Іспанських Морів.

Гекльберрі Фіни мріяв стати вільним розбійником. Його ідеалом був Робін Гуд, “один з найславетніших людей в усій Англії”. А ще Гека приваблювало те, що Робін був благородним і порядним розбійником: не чіпав бідних, а допомагав їм.

Цей знаменитий розбійник приваблював і Тома Соєра. Кожен із хлопців твердив, “що радше став би на рік розбійником у Шервудському лісі, аніж довіку президентом Сполучених Штатів”. Воно й зрозуміло: адже президент завжди має дотримуватися законів, а розбійники – вільні люди.

Окрім того, Том і Гек мріяли знайти скарб. Та, знайшовши його, хлопці зрозуміли, що ніякі гроші чи коштовності не можуть переважити значення справжньої дружби в житті людини.

Марк Твен теж був мрійником, він усе своє життя був диваком, вірним лицарем країни Дитинства. І, працюючи над своїм твором, мріяв про те, що дорослі прочитають його повість і замисляться над своїм життям. Вони стануть ближчими до дітей, зміняться на краще й їхні стосунки.

Головне в житті – не відмовлятися від мрії, і тоді вона обов'язково здійсниться.

***

«Пригоди Тома Соєра» — настільки цікава та захоплива розповідь про життя дітей, про дружбу та різноманітні випробування, що неодноразово привертала увагу кінорежисерів, сценаристів, операторів, костюмерів тощо.

Залежно від часу та країни створення невтомний бешкетник і витівник поставав іншим, по-своєму неповторним і привабливим. Так, *в історію кінематографу увійшли такі роботи:*

- американський художній фільм німого кіно реж. Вільяма Десмонда Тейлора «Том Соєр» (1917);
- американський чорно-білий художній фільм «Том Соєр» (1930), цього ж року фільм став лідером прокату (тобто зібрав найбільше глядачів);
- радянський чорно-білий художній фільм реж. Лазаря Френкеля та Гліба Затворницького «Том Соєр» (1936);
- американський музичний фільм реж. Дона Тейлора з Джонні Вітакером і Джоді Фостер у головних ролях «Том Соєр» (1973). Цей фільм претендував на найвищі кіновідзнаки: отримав три номінації на премію «Оскар» і дві — на «Золотий Глобус»;

- американський телевізійний фільм реж. Джеймса Нейлсона «Том Соєр» (1973), на відео цей фільм був вийшов під назвою «Пригоди Тома Соєра»;
- радянський художній фільм реж. Станіслава Говорухіна «Пригоди Тома Соєра і Гекльберрі Фінна» (1981);
- 2011 р. здійснена нова спроба екранізувати всесвітньо відомий дитячий твір — художній фільм «Том Соєр» німецького режисера Херміні Хутгебурха.
- мультфільм «Том Соєр», знятий студією MGM 2000 р.

Для користувачів-учнів 5-6 класів рекомендуємо організувати книжкову виставку **«Марк Твен – друг на всі часи»**

Цитата для виставки:

Гумор - це найбільший дар, даний людству.
 Ніщо не може встояти перед натиском сміху
Марк Твен

Розділи:

- I. «Марк Твен та пригоди його героїв»
- II. «Герої над якими не владен час. Пригоди Тома Соєра»

На виставці пропонуємо представити книги про життя і творчість письменника.

«Світ пригод та гумору Марка Твена»

(Інтелектуальна гра для читачів-учнів 5-6 класів)

*Піднімайте вітрила й ловіть
попутний вітер. Досліджуйте!
Мрійте! Відкривайте!*

Марк Твен

Умови гри: У грі можуть брати участь три команди по три гравця, яким надається на вибір три різні доріжки: зелена, жовта і червона. Зелена доріжка складається із чотирьох етапів, на ній двічі можна відповісти неправильно, жовта – із

трьох, але неправильно відповісти можна тільки один раз, червона – із двох, але помилятися не можна. За правильну відповідь на запитання учасникові вручається орден. Гравець, який помилився, має право зіграти бліц, відповівши на два запитання ва-банк, але в цьому випадку він виходить з гри до кінця етапу до підбиття підсумків. Оцінює відповіді журі із трьох суддів. У наступний тур виходять ті, хто має найбільшу

кількість орденів. У фіналі беруть участь три гравця. За підсумками фіналу підраховується загальна кількість орденів.

Ведуча:

Марк Твен був одним з талановитих письменників позаминулого століття. Він залишив людству більше 20 книг і величезну кількість неопублікованих рукописів. Письменника

любили і люблять багато поколінь юних читачів. Сьогодні запрошую вас пережити дивовижні пригоди разом із героями книги Марка Твена «Пригоди Тома Соєра»! Беремо в дорогу кмітливість, мужність і почуття гумору.

Перша трійка

Зелена доріжка

- Яку винагороду отримав Том від тітки Поллі за побілений паркан? (*Яблуко*)
- Як звали рудого kota тітки Полі? (*Пітер*)
- Де ночував Гек, коли втік від удови Дуглас? (*У порожніх бочках*)
- Ім'я молодшого брата Тома. (*Сід*)

Жовта доріжка

- Назвіть справжнє ім'я та прізвище Марка Твена. (*Семюел Клеменс*)
- Від кого тікали Том і Беккі у печері? (*Від кажанів*)
- Назвіть ім'я хлопчика, що мав прізвисько "Кривава Рука". (*Гек*)

Червона доріжка

- Скільки квитків та якого кольору потрібно було назбирати, щоб отримати Біблію? (*Десять жовтих*)
- Хто був прототипом образу Тома Соєра? (*Том Бленкеншип*)

Друга трійка

Зелена доріжка

- Кого зустрів Том у печері? (*Індіанця Дžo*)
- Що Бен Роджер дав Тому, аби той дозволив йому попрацювати замість нього? (*Усе, що залишилося від яблука, яким він ласував*)
- В який день тижня Том білив дощатий паркан? (*У суботу*)
- Містечко, у якому відбувалися події повісті. (*Сент-Пітерсберг*)

Жовта доріжка

- Як Том Соєр назвав гурт розбійників, який він мав очолити? (*"Ватага Тома Соєра"*)
- Вислів зі Святого Письма, який полюбляла цитувати тітонька Поллі. (*"Хто попускає дитині, той псує її"*)
- Назва гори, яку було видно з вікон школи, де вчився Том. (*Кардіфська*)

Червона доріжка

- Скільки днів і ночей блукали в печері Том і Беккі? (*3 дні і 3 ночі*)
- Що заплатив Гек за дохлу кішку? (*Синій квиток і бичачий міхур*)

Третя трійка

Зелена доріжка

- На думку Гекльберрі, навіщо потрібні дохлі коти? (*Зводити бородавки*)

- В Якому містечку минуло дитинство Марка Твена? (*У Ганнібалі*)
- У кого грали Том, Гек і Джо на острові? (*У піратів*)
- Назва зброї, яку Том і Гек знайшли в печері. (*Рушниці*)

Жовта доріжка

- Як називалися мінеральні утворення, що звисали зі стелі печери? (*Сталактика*)
- Предмет, що допоміг Томові не заблукати в печері. (*Клубок тонкої шворки для повітряного змія*)
- Чим Том Соєр пригощав Беккі в печері? (*Весільним пирогом*)

Червона доріжка

- Якої фірми був ніжик, що подарувала Тому Мері? (*Барлоу*)
- В якому році Марк Твен розпочав писати «Пригоди Тома Соєра»? (*1875*)

Фінал

Зелена доріжка

- Перше кохання Тома. (*Емі Лоренс*)
- Назва хвороби, яку вигадав собі Том, щоб не йти до школи. (*Гангрена*)
- Яка назва нового медичного засобу, за допомогою якого лікувала тітка Поллі Тома? (*Антибіль*)
- Як називався костюм, що його Том уже два роки надягав тільки в неділю? (*"Другий костюм"*)

Жовта доріжка

- Скільки потрібно було вивчити віршів, щоб отримати Біблію? (*Дві тисячі*)
- Ким був батько Беккі? (*Окружений суддя*)
- Хто разом із синами допоміг Гекові врятувати вдову? (*Валлісць*)

Червона доріжка

- Що означає псевдонім "Марк Твен"? (*Мірка два – два сажени*)
- Скільки творів існує про Тома Соєра? («*Пригоди Тома Соєра*» і *ще три*)

Бліц-турнір

Де відбувалася ця подія?

- Том Соєр і Джо Гарпер влаштували гонки кліща. (*Школа*)
- Індіанець Джо знаходить скриню з золотом. (*Покинтий будинок*)
- Том Соєр дає ліки коту. (*Будинок тітки Поллі*)
- Том Соєр, Гек Фінн і Джо Гарпер навчаються палити. (*Острів*)
- Том і Гек шукають скарб (*Покинтий будинок*)
- Том Соєр розповідає про трагедію на кладовищі. (*Будинок суду*)
- Том і Беккі заблукали. (*Печера*)
- Том білить паркан. (*Будинок тітки Поллі*)

Упізнай літературного героя:

1. «Кепкувань цього хлопця Том боявся найбільше. Голосно гудів і вдавав із себе пароплава» (*Бен Роджерс*)
2. «П'яничка, не пам'ятає, що робить, але вірний друг, підтримує індіанців...» (*Маф Поттер*)
3. «Мстивий, підступний, клятий, прикидається другом, порушує слово, доводить безвинну людину до в'язниці» (*індіанець Джо*)
4. «В ньому біс сидить...він син моєї покійної сестри.» «Його мокра чуприна була ретельно пригладжена щіткою, і короткі кучерики лежали рівно й гарно» (*Том Соєр*)
- 5.«Чарівне, голубооке створіння з двома довгими золотистими кістками, в білому платтячку та вишитих панталончиках» (*Беккі Тетчер*)
6. «...Був собі господарем і робив усе, що йому заманеться. За сухої погоди він ночував на чужих ганках, а коли дощило - у порожній бочці...» (*Гек Фінн*)

Марк Твен та пригоди його героїв
*(Дайджест-пам'ятка до 145-річчя
виходу в світ повісті «Пригоди Тома Соєра»)*

Комп'ютерну верстку, набір та оформлення
підготувала: О. Дорохова
Редактори: Г. Вечерська, Н. Шеша
Відповідальна за випуск: Т. Ключ

КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»
14032, м. Чернігів, вул. Рокоссовського, 22-А

Тел. 95-19-45, 95-18-62

<http://ostrovskogo.com.ua>
[mail:ostrovskogo@online.ua](mailto:ostrovskogo@online.ua)